

ZAŠTITA RIJEKA DUŽ GRANICA

---

coop MDD
Završna publikacija

Interreg

Danube Transnational Programme

coop MDD

IZDAVAČ:

WWF Adria, Zelinska 2, 10 000 Zagreb, Croatia
info@wwf-adria.org

WWF Austrija, Ottakringerstr. 114-116, 1160 Beč, Austrija

VODITELJICA PROJEKTA:

Magdalena Wagner, WWF Austria, magdalena.wagner@wwf.at

PROJEKTNI PARTNERI:

WWF Austrija (vodeći partner, AT) / Ured Austrijske pokrajine Styrije, odjel 13 - Okoliš i prostorno planiranje, Odjel za zaštitu prirode (AT) / Zavod Republike Slovenije za zaštitu prirode (SLO) / Općina Velika Polana (SLO) / Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode i ekološkom mrežom Virovitičko - podravske županije (CRO) / Nacionalni park Balaton-felvidéki (HU) / Javna ustanova Agencija za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Osječko-baranjske županije (CRO) / Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Koprivničko-križevačke županije (CRO) / WWF Adria (CRO) / Javno poduzeće „Vojvodinašume“ (SRB) / Pokrajinski zavod za zaštitu prirode AP Vojvodine (SRB)

PRIDRUŽENI PARTNERI:

Federalno Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva, okoliša i upravljanja vodama, Odjel I/8, Nacionalni parkovi, Očuvanje prirode i zaštita vrsta (AT) / DANUBEPARKS - mreža zaštićenih područja Dunava (AT) / Ministarstvo za okoliš i prostorno planiranje, Zavod za okoliš (SLO) / Međimurska Priroda - Javna ustanova za zaštitu prirode (CRO) / Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Varaždinske županije (CRO) / Javna ustanova Park prirode Kopački Rit (CRO) / Grad Sombor (SRB) / UNESCO Regionalni ured za znanost i kulturu u Europi (IT) / Međunarodna komisija za zaštitu rijeke Dunav (AT) / Fondacija EuroNatur (GER) / Austrijski nacionalni odbor UNESCO-ovog programa „Čovjek i biosfera“ (AT) / Nacionalni park Dunav-Drava (HU)

FOTOGRAFIJA NA NASLOVNICI:

Vodomar © S. Kovacs

DIZAJN:

Grafički studio 5do12

TISAK:

Grafiti Becker

Lipanj 2019.

NAŠA ZAJEDNIČKA BAŠTINA

*“Putovanje na kojem ste nema početka niti kraja.
Putovanje je to kroz začarani krug imaginacije,
emocija i davno zaboravljenog osjećaja bezvremenosti
i jedinstva sa zemljom, vodom i suncem.”*

– Branko Korac

Područje budućeg pentalateralnog Rezervata biosfere, omeđeno rijekama Murom, Dravom i Dunavom koje protječu kroz Austriju, Sloveniju, Hrvatsku, Mađarsku i Srbiju, jedan je od najljepših riječnih krajolika u Europi. Unatoč brojnim promjenama koje je uzrokovao čovjek, dijelovi rijeka koji slobodno teku mogu se pohvaliti velikim bogatstvom biljnog i životinjskog svijeta u okruženju koje se neprestano mijenja. U prošlosti, rijeke i ljudi dijelili su neraskidivu vezu – netaknute poplavne ravnice pružale su prirodnu zaštitu od poplava, rijeke su stvorile veliku mrežu podzemnih izvora vode osiguravajući pitku vodu brojnim generacijama, a voda iz rijeka i dalje navodnjava polja. Tu prekrasnu, iako krhku ravnotežu između prirode i ljudi moramo sačuvati.

Jedinstvenost i važnost područja Mure, Drave i Dunava prepoznao je UNESCO i vlade svih pet zemalja. Kada je projekt coop MDD počeo, postojao je samo jedan Prekogranični rezervat biosfere „Mura–Drava–Dunav”, proglašen 2012. godine između Hrvatske i Mađarske. Tijekom trajanja projekta, osnovani su rezervati biosfere „Bačko Podunavlje” u Srbiji (2017.), „Mura” u Sloveniji (2018.), a Austrija je 2018. nominirala Rezervat biosfere „Dolina Donje Mure”. Potvrda četvrtog rezervata biosfere na ovom području očekuje se 2019. godine, čime se otvara put za petodržavnu nominaciju. Predanost pojedinih zemalja i ministarstava, kao i napori brojnih javnih ustanova i institucija koje upravljaju zaštićenim područjima, doprinijeti će tome da Europska Amazona postane prvi svjetski petodržavni rezervat biosfere.

Pokretač projekta coop MDD bilo je osnivanje budućeg petodržavnog UNESCO-ova Rezervata biosfere „Mura–Drava–Dunav”. Na temelju ove složene ideje, cilj projekta bio je pripremiti osnovu za buduće zajedničko upravljanje opsežnim prekograničnim rezervatom biosfere. Voden tom idejom, projekt coop MDD prvi je put okupio upravna tijela zaštićenih područja u planiranom prekograničnom rezervatu biosfere kako bi se razvio zajednički pristup ostvarenju osnivanja rezervata biosfere između pet zemalja.

Tijekom projekta partneri su radili na definiranju zajedničkih ciljeva i aktivnosti za upravljanje zaštićenim područjima kako bi se osigurala koordinirana zaštita, obnova i obrazovanje na cijelom području. Projekt je obuhvatio 8 lokalnih akcijskih planova, 8 škola uz rijeku i 42 radionice s dionicima, javne prezentacije i zajedničke događaje, prikupljajući i uključujući vrijedne podatke iz različitih izvora. To je kulminiralo izradom Programa prekogranične suradnje koji se sastoji od Smjernica za dinamični riječni koridor, Koncepta prekogranične mreže učenja „Škole uz rijeku” i Prekograničnog akcijskog plana Mura–Drava–Dunav. Ovi dokumenti usmjeravaju upravljanje rijekama u budućem petodržavnom rezervatu biosfere, ali i pokrivaju teme kao što su poljoprivreda, lov, ribolov i turizam. Oni su temelj buduće suradnje na području Mure, Drave i Dunava.

SMJERNICE ZA DINAMIČNI RIJEČNI KORIDOR

© S. Veberič

Kako bi se uskladilo upravljanje na području budućeg UNESCO-ovog rezervata biosfere „Mura-Drava-Dunav“, svi partneri na projektu formulirali su i dogovorili Smjernice za dinamični riječni koridor.

Kako bi se osigurali najbolji mogući rezultati i transparentnost, Smjernicama je prethodio dugotrajan i sveobuhvatni razvojni proces koji se sastojao od radionica, nekoliko nacрта dokumenta, recenzija i povratnih informacija od partnera.

Dokument je sastavljen od dva dijela, Uvod i Smjernice za dinamični riječni koridor. Uvod donosi pregled ideje UNESCO-ova rezervata biosfere, koji prikazuje zone budućeg rezervata biosfere te daje uvid u procesa razvoja Smjernica.

Drugi dio temelji se na predloženim zonama i načelima UNESCO-ovog programa „Čovjeka i biosfera“, a obuhvaća sljedeće teme:

- prekogranična i medusektorska suradnja
- zaštita vrsta i staništa
- upravljanje rijekama
- ekologija riba i ribolov
- upravljanje šumama i šumarstvo
- upravljanje livadama i poljoprivreda
- upravljanje divljači i lov
- upravljanje posjetiteljima, obrazovanje i turizam
- prostorno planiranje i regionalni razvoj

© G. Šafarek

© M. Romulić

Svaka je tema podijeljena u tri dijela – prepreke, vizija i ciljevi – te identificira postojeće probleme, donosi zajedničku viziju u kontekstu budućeg petodravnog rezervata biosfere i daje opći pregled konkretnih ciljeva kako bi se osiguralo pravilno zajedničko upravljanje i zaštita područja. Gdje je to bilo moguće, predstavljeni su primjeri dobre prakse s prijedlogom za razvoj i buduće projekte.

Kako bi se pratila uspješna provedba Smjernica, tijela koja upravljaju zaštićenim područjima odlučila su redovito raspravljati o statusu provedbe smjernica, kontinuirano razmjenjivati iskustva o izazovima i pozitivnim rezultatima te se međusobno podržavati u provedbi istih.

Osim što pružaju osnovu za zajedničko i usklađeno upravljanje budućim petodravnim rezervatom biosfere, Smjernice za dinamični riječni koridor pomoć su i u postizanju mnogih ciljeva održivog razvoja. Zdrava priroda ima ključnu ulogu u ostvarenju tih ciljeva, potvrđujući da zaštita prirode osigurava dugotrajne koristi za dobrobit zajednica koje žive unutar ili u blizini rezervata biosfere.

Neke od tema predloženih u ovom dokumentu već su tema nekoliko projekata financiranih od strane DTP-a, kao što je projekt REFOCuS, usmjeren na poticanje obnove i upravljanja poplavnim šumama na području Mure, Drave i Dunava, ili projektu Biciklistička ruta uz Europsku Amazonu, koji predstavlja mogućnosti održivog razvoja turističkih potencijala na tom području.

AKCIJSKI PLAN

© S. Kovacs

Prekogranični akcijski plan Mura–Drava–Dunav ključni je operativni okvir za planiranje i provedbu konkretnih akcija u okviru budućeg petodržavnog rezervata biosfere „Mura–Drava–Dunav“. Cilj mu je osigurati obnovu, očuvanje i poboljšanje ekološkog koridora Mura–Drava–Dunav.

Plan osigurava sredstva za provedbu *Smjernica za dinamični riječni* i služi kao operativni dokument za poboljšanje suradnje između institucija koje upravljaju zaštićenim područjima u budućem rezervatu biosfere.

Akcijski plan podijeljen je u nekoliko skupina aktivnosti grupiranih prema specifičnim temama: koordinacija i komunikacija, zaštita vrsta i staništa, istraživanje i obrazovanje, održivo korištenje i strateško planiranje. Svaka je skupina organizirana po prioritetu akcije, od najvišeg do najnižeg prioriteta. Kao i svi dokumenti *Programa prekogranične suradnje, o Akcijskom planu* i njegovim prioritetima razgovaralo se sa svim projektnim partnerima, a konačni zaključci temelje se na njihovim povratnim informacijama.

© A. Koren

Ukupno je predloženo 27 aktivnosti koje pokrivaju širok spektar djelatnosti usmjerenih na usklađivanje rada na zaštiti budućeg petodržavnog rezervata biosfere.

NEKE OD AKTIVNOSTI SU:

Uspostava dugoročnog razvojnog partnerstva „TBR MDD - Partnerstvo za budućnost“, čiji je cilj razvoj dugoročne formalne mreže temeljene na dijeljenim interesima, a koja okuplja mnoge dionike, od općina i regionalnih vlasti do lokalnih proizvođača, pružatelja turističkih usluga i nevladinih organizacija, koji dijele zajednički interes i utjecaj na društveno-gospodarski razvoj TBR MDD-a, uz očuvanje prirodnih i kulturnih vrijednosti.

Provedba zajedničkog osnovnog programa praćenja, čiji je cilj stvoriti jednostavan i učinkovit sustav praćenja određenih vrsta i staništa kako bi se dobio pregled dugoročnog ekološkog razvoja rezervata biosfere.

100 aktivnosti za riječne ptice, fkoje su usmjerena na utvrđivanje, obnavljanje i zaštitu 100 lokacija važnih za ptice kao što su kulik slijepčić (*Charadrius dubius*), mala prutka (*Actitis hypoleucos*), mala čigra (*Sternula albifrons*), obična čigra (*Sternula hirundo*), bregunica (*Riparia riparia*), vodomar (*Alcedo atthis*) i žuta pčelarica (*Merops apiaster*), a koji su važni pokazatelji prirodnih dinamičnih rijeka.

Ojačati i proširiti mrežu škola uz rijeku, te potaknuti suradnju između postojećih škola i podržati mrežu kroz izgradnju kapaciteta i promociju.

Uspostavljanje zajedničkog programa obuke vodiča, u nastojanju da se u budućem rezervatu biosfere stvori visokokvalitetan kapacitet za stručna vođenja kroz osposobljavanje čuvara, turističkih vodiča, pedagoškog osoblja u zaštićenim područjima, nevladinim organizacijama i obrazovnim ustanovama, te lovaca i ribara koji surađuju u zaštićenim područjima.

Ekološka poboljšanja u radu postojećih hidroelektrana, nastojeći pronaći rješenja za najhitnija ekološka pitanja uzrokovana hidroelektranama u suradnji s operatorima hidroelektrana. Zajedno možemo pronaći djelotvorna rješenja za probleme kao što su visoki vodni valovi, niski protok ili smanjenje količine sedimenta, a koji negativno utječu na vrste i staništa unutar budućeg rezervata biosfere.

Izrada zajedničkog plana revitalizacije rijeka u sklopu Europske Amazone, kako bi se definirale dionice rijeka koje imaju veliki potencijal za revitalizaciju, kao što su uklanjanje nasipa i ponovno spajanje rukavaca, te postavljanje osnovnih načela za sve mjere revitalizacije. Aktivnosti bi trebale biti usmjerene na rješavanje hitnih prijetnji, sinergiju s prirodnom zaštitom od poplava, te primjenu dobrih praksi i mogućih zajedničkih projekata.

© T. Majerič

Aktivnosti opisane u *Akcijskom planu* ukazuju na koristi od prekograničnog i međusektorskog pristupa razvoju petodržavnog rezervata biosfere, zaštiti prirode i poticanju održivog razvoja na tom području.

LOKALNI AKCIJSKI PLANOVI

© WWF

Osam partnera razvilo je lokalne akcijske planove, koji su usmjereni na jednu ili više odabranih tema, kao primjer implementacije Smjernica. Navedene teme izabrane su na temelju interesa i djelatnosti partnera. Lokalni akcijski planovi razvijeni su u bliskoj suradnji s relevantnim dionicima kroz više od 40 radionica, sastanaka i studijskih posjeta organiziranih tijekom 2018. i 2019. godine. Uključivanjem dionika u razvojni proces, osigurana je njihova podrška i spremnost da sudjeluju u implementaciji lokalnih akcijskih planova te naglašavaju njihovu buduću ulogu.

Odabrane teme kojima su posvećeni ovi akcijski planovi uključuju revitalizaciju rijeke, edukaciju, implementaciju Smjernica s obzirom na šumarski, lovački i ribolovni sektor, očuvanje staništa, monitoring ptica, zaštitu vrsta i spajanje mrtvica. Odabirom raznovrsnih tema, partneri su razvili najširi mogući set aktivnosti za implementaciju koje su definirane u prekograničnim dokumentima.

© STYRIA

© A. Kis

© STYRIA

Za više informacija o pojedinačnim lokalnim akcijskim planovima i partnerima koji su ih razvili svakako posjetite našu projektnu web-stranicu.

© PIFNPVPC

PREKOGRANIČNA MREŽA ŠKOLA UZ RIJEKU

© M. Romulić

Rijeke Mura, Drava i Dunav čine jedinstveni riječni krajolik. Prepoznajući njihovu važnost u Europi, budući ekonomski i ekološki razvoj ovog nevjerojatnog krajolika zahtijeva prekograničnu solidarnost i suradnju. Rijeke su kroz povijest povezivale ljude i kulture na ovom području, a te je veze potrebno ponovno ojačati.

S ciljem prikazivanja prekogranične povezanosti Mure, Drave i Dunava, razvijen je Koncept prekogranične mreže učenja škola uz rijeku koji razvija ideju obrazovne mreže pozivajući djecu, studente i odrasle da otkriju budući rezervat biosfere dok istražuju prirodu, naš živi laboratorij.

U okviru projekta otvoreno je osam škola uz rijeku u Austriji, Sloveniji, Hrvatskoj, Mađarskoj i Srbiji. Škole uz rijeku mjesta su za učenje na otvorenom koja pružaju obilje mogućnosti za upoznavanje s budućim rezervatom biosfere, dinamičnim riječnim krajolicima i uslugama koje pruža. Svaka škola uz rijeku ima određenu temu – od

ugroženih vrsta riba i ptica do prevencije poplava i obnove rijeka – te je dio veće prekogranične mreže učenja.

U pokušaju povezivanja pojedinih škola uz rijeku te njihovo jasno predstavljanje posjetiteljima, Koncept donosi zajedničke elemente i dizajnerska rješenja. To je predložak za postavljanje škole uz rijeku – od osnovnih elemenata zajedničkih svima, poput info-ploče, zastave, putokaza i učionice na otvorenom, do dodatnih elemenata, kao što su klupe ili štandovi za brošure.

Osim vizualnog programa, Koncept donosi i didaktički okvir za sve škole uz rijeku u okviru budućeg petodržavnog rezervata biosfere, s primjerima programa za posjetitelje i njihovih priča. Ideja se temelji na učenju kroz iskustvo umjesto na podučavanju ili poučavanju, što znači da će posjetitelji doživjeti, otkriti i osjetiti prirodni svijet koji ih okružuje.

© A. Koren

© G. Šafarek

Obrazovanje je prirodni proces kroz koji dijete prolazi i stječe se iskustvom u prirodi, a ne pukim slušanjem.

– Maria Montessori

Motivacija za ovaj pristup obrazovanju temelji se na filozofiji prema kojoj je učenje proces bez kraja te se nastavlja čak i nakon što se postigne cilj učenja. Škole uz rijeku potiču posjetitelje da nastave svoje istraživačko putovanje te da se vrate s novim znanjem i svježim idejama, potičući upravitelje škola uz rijeku da proširuju znanje i njihovo iskustvo.

Učionice na otvorenom koje se nalaze u blizini rijeka omogućuju nastavnicima da učenje o rezervatu biosfere pretvore u avanturu i zabavu, ponovno povezujući ljude s prirodom. Osim toga, škole uz rijeku javna su mjesta koja informiraju posjetitelje o važnosti budućeg rezervata biosfere kao transnacionalnog koridora za međusobno povezivanje. Zajednička dizajnerska rješenja, temeljena na ideji veslanja rijekom, i drugi funkcionalni elementi pretvaraju ih u atrakcije za prekogranične izlete i događanja, povećavajući razumijevanje i vrednovanje ovog jedinstvenog krajolika.

©BFNP

MREŽA UČIONICA RIVER'SCOOLS

1 RIVER'SCOOL KOPRIVNIČKO-KRIŽEVAČKE ŽUPANIJE

Lokacija: N 46.297212, E 16.879008

Ovo je jedina učionica RIVER'SCOOL koja je smještena uz dvije rijeke, na ušću Mure u Dravu. Na tom nevjerovatno mjestu možete se povezati s prirodom. Istražujući to područje otkriti ćete insekte i ptice kojima su ove rijeke dom te ćete pronaći način da probudite sva svoja osjetila, potičući znatiželju i divljenje prema prirodi te ljubav prema rijekama. Posjetite nas u Legradu!

2 RIVER'SCOOL VELIKA POLANA

Lokacija: N 46.575135, E 16.378088

Smještena na posebnoj lokaciji, uz stari mlin, učionica RIVER'SCOOL Velika Polana mjesto je gdje možete sudjelovati u mnoštvu aktivnosti koje će zadovoljiti i najzahtjevnije posjetitelje. Osim učenja o različitim riječnim staništima i vrstama, možete saznati kako su ljudi živjeli u suživotu s rijekom, kojim su se zanatima bavili i kakve su veze imali s prirodom. U ovoj ćete učionici iskusiti Prekmurje kakvo je nekoć bilo!

3 RIVER'SCOOL STEIRISCHE MURAUEN

Lokacija: N 46.7147635, E 15.8919976

Jeste li ikada razmišljali o tome kako bi rijeka trebala teći? Tijekom ljudske povijesti, izravnavali smo mnoga riječna korita čime smo značajno utjecali na ekosustav tih rijeka. Jedina učionica RIVER'SCOOL u Austriji posvećena je revitalizaciji rijeka i načinima na koje možemo poboljšati njihovo zdravlje. Ovdje možete saznati kako možemo pomoći prirodi da ponovno osvoji izgubljena područja čime potičemo povratak divljeg svijeta i pozitivne učinke za sve nas. Posjetite nas i uživajte u novim otkrićima!

4 RIVER'SCOOL MURA-MENTI

Lokacija: N 46.465704, E 16.640343

Ovo je jedina učionica RIVER'SCOOL koja se nalazi na dvije lokacije – uz rijeku Muru kod Alsószemenye i u Letenyu. U njoj možete otkriti sve o dinamici poplava i njihovoj važnosti za mnoge biljne i životinjske vrste te njihova staništa uz Muru, Dravu i Dunav. Isto tako, o prirodi toga kraja saznati ćete više kroz igre, promatranje životinja te obilazak posebno osmišljenih edukativnih staza. Posjetite nas i iskusite nevjerovatnu prirodu!

5 RIVER'SCOOL DRAVSKA PRIČA

Lokacija: N 45.780482, E 17.830798

Učionica RIVER'SCOOL Dravska priča mjesto je gdje možete saznati mnogo o ugroženim vrstama riba u Muri, Dravi i Dunavu, s posebnim naglaskom na crnku, malu ribu koja je preživjela posljednje ledeno doba. Zaštitom prirodnih i dinamičnih dijelova Mure, Drave i Dunava, te očuvanjem veze između rijeka i vlažnih staništa koja ih okružuju, pridonosimo zaštiti te neobične ribe. Posjetite nas i saznajte više!

©PIFNVPVC

© Landentwicklung Steiermark

6 RIVER'SCOOL KARAPANDŽA

Lokacija: N 45.895000, E 18.871111

Smještena na ulazu u Rezervat biosfere „Gornje Podunavlje“, učionica RIVER'SCOOL Karapandža pruža vam priliku da iskusite uzbudljive i inovativne načine učenja i doživljaja prirode. Ako želite otkriti nevjerojatan svijet poplavnih šuma, saznati više o očuvanju prirode te shvatiti što je to integrirani riječni dinamični koridor, morate posjetiti ovu učionicu RIVER'SCOOL. Obećavamo vam da ćete kroz igre i ostale aktivnosti uživati u vremenu provedenom ovdje!

7 RIVER'SCOOL OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE

Lokacija: N 45.531567, E 18.851874

Iako u svakoj učionici RIVER'SCOOL možete saznati više o brojnim ptičjim vrstama koje žive uz Muru, Dravu i Dunav, nigdje nećete saznati toliko koliko u Osječko-baranjskoj županiji. Tu možete saznati više o pojedinačnim vrstama ptica koje žive na Dravi i Dunavu, poput različitih vrsta čaplji. Isto tako, naučiti ćete ispravan način promatranja ptica te ćete ga odmah moći i primijeniti na terenu. Pridružite se sve većem broju mladih promatrača ptica i posjetite nas u Osječko-baranjskoj županiji!

8 RIVER'SCOOL NOVI SAD

Lokacija: N 45.249700, E 19.851000

Smještena u muzeju, učionica RIVER'SCOOL Novi Sad mjesto je gdje možete naučiti sve o važnosti poplava. Saznati ćete da poplave nisu samo opasne prirodne pojave koje ugrožavaju ljude – one imaju i vrlo pozitivan utjecaj na prirodu, a dugoročno i na ljude. Putem interaktivnih izložaka i zabavnih simulacija moći ćete iskusiti ovaj prirodni fenomen na nov i jedinstven način!

KRATKE ČINJENICE O PROJEKTU

Uspostavljen je kontakt s više od **90** sektorskih agencija.

Više od **130** nevladinih organizacija i interesnih skupina bilo je uključeno u projekt.

Učenici iz više od **50** škola sudjelovalo je u različitim događanjima koja su organizirali projektni partneri.

Okolo **785,000** ljudi upoznato je s projektom.

U projektne aktivnosti bila su uključena **44** zaštićena područja.

Ukupno je objavljeno više od **150** članaka i pojavljivanja u medijima na **6** jezika.

Partneri su organizirali **10** nacionalnih događanja podizanja svijesti.

© WWF

© WWF

PLANOVI ZA BUDUĆNOST

Ideja o osnivanju prvog svjetskog petodržavnog Rezervata biosfere „Mura-Drava-Dunav“ potaknula je razvoj projekta coop MDD. S ciljem koordinacije i usklađivanja zaštite i upravljanja tim prekograničnim područjem koje se proteže kroz Austriju, Sloveniju, Hrvatsku, Mađarsku i Srbiju, projekt je uspio povezati partnere u svih pet zemalja te se po prvi put uspostavila suradnja između pojedinaca i institucija koje će upravljati budućim prekograničnim rezervatom biosfere. Vizija o uspostavljanju tog rezervata biosfere promovirana je različitim dionicima na lokalnom nivou.

Kao znak dobre vjere, partneri koji suraduju na projektu coop MDD potpisali su dogovor o suradnji kojim su iskazali svoju želju da, u skladu s pojedinačnim mogućnostima, podupiru jedni druge razmjenom znanja i suradnjom te da nastave s radom prema uspostavljanju funkcionalnog petodržavnog rezervata biosfere. Potpisivanjem dogovora o suradnji, partneri su još jednom naglasili važnost prekograničnog sudjelovanja u ostvarivanju ovog ambicioznog cilja.

© G. Šafarek

No, ovaj je projekt samo jedan u nizu postojećih i budućih projekata koji se bave ovim područjem, a koji su usmjereni na promociju, valorizaciju, zaštitu i razvoj budućeg rezervata biosfere na održiv način u skladu s ciljevima UNESCO-ova programa „Čovjek i Biosfera“. Istovremeno, to je i poziv svim zainteresiranim organizacijama i pojedincima da promoviraju i osnažuju veze suradnje koje su razvijene u ovom projektu.

Dokumenti koji su razvijeni u sklopu projekta coop MDD donose moguće aktivnosti koje mogu unaprijediti status zaštićenih područja uz Muru, Dravu i Dunav. Na temelju tih dokumenata, ideje proizašle iz ovog projekta bile su i inspiracija i temelj za buduću projekt – lifelineMDD.

© M. Romulić

Budući projekt prijavljen je na 3. poziv za prijave projekata u sklopu Dunavskog programa i temelji se na snažnom partnerstvu koje je proizašlo iz projekta coop MDD te je osnažen novim partnerima koji su spremni postati dijelom priče o Muri, Dravi i Dunavu. Novoprijavljeni projekt nadogradnja je na postojeću suradnju upravitelja zaštićenim područjima i prekograničnog programa upravljanja budućim rezervatom biosfere koja je uspostavljena kroz projekt coop MDD. No, u procesu prijave projekta ustanovljena je nedovoljno razvijena baza znanja i potreba za poboljšanjem međusektorske suradnje.

Ako će biti odobren, projekt lifelineMDD će unaprijediti povezanost i biološku raznolikost unutar riječnog sustava Mura-Drava-Dunav kroz ponovnim uspostavljanjem prirodne dinamike rijeka putem

poboljšanoj međusektorskoj suradnje. Projekt će postaviti integrirani prekogranični strateški okvir za revitalizaciju rijeka koja se temelji na istraživanjima, testnim revitalizacijama i zajedničkim edukativnim programom. Zajedno, oni će doprinijeti zaštiti i obnovi važnih ekoloških koridora.

Postojeći i planirani projekti dokaz su velikog zanimanja za uspostavljanjem petodržavnog Rezervata biosfere „Mura-Drava-Dunav“. Oni potvrđuju viziju koja se počela razvijati prije više od 20 godina – prekogranično očuvanje nevjerojatnih riječnih krajolika koje su stvorile Mura, Drava i Dunav. Svi projekti zalog su nastavka priče o pentalateralnom rezervatu potvrđuju njegovu važnost i korist za prirodu i ljude. Na taj način oni doprinose zaštiti veličanstvenog europskog krajolika za sadašnje i buduće generacije razvijanjem novog načina razmišljanja o rijekama, krajolicima i zaštiti prirode.

© M. Romulić

SURADNJOM DO USPJEHA

Bilo bi nemoguće ostvariti uspjeh na složenom međunarodnom projektu poput projekta coop MDD bez kvalitetnog partnerstva. Iako rad na ovako zahtjevnom i dugom projektu ponekad može biti stresan, suradnja s partnerima bila je izvanredna prilika za razmjenu iskustava i znanja, razumijevanje lokalnog konteksta i uživanje u druženju s visoko motiviranim stručnjacima.

Na sljedećim stranicama možete pronaći osnovne podatke o projektnim partnerima u slučaju da s njima želite stupiti u kontakt.

AUSTRIJA

WWF Austrija

Preko 50 godina WWF Austrija posvećen je zaštiti ključnih krajolika i vrsta kako bi osigurao očuvanje biološke raznolikosti na Zemlji. Od 2000. godine, WWF Austrija ulaže značajne napore za međunarodnu promociju budućeg petodržavnog UNESCO-ovog Rezervata biosfere „Mura-Drava-Dunav“. S dugogodišnjim iskustvom u očuvanju prirode i iskustvima u regiji, WWF Austrija vodi provedbu i koordinaciju projekta coop MDD.

Kontakt: Ottakringer Strasse 114-116, 1160 Beč, Austrija

Tel. +43 1 488 170

E-mail: wwf@wwf.at

Web stranica: <http://www.wwf.at>

Ured austrijske pokrajine Štajerske, Odjel 13 – Okoliš i prostorno planiranje, Odjel za zaštitu prirode

---

Ured austrijske pokrajine Štajerske, Odjel 13 – Okoliš i prostorno planiranje, Odjel za zaštitu prirode (STYRIA) regionalno je tijelo za zaštitu prirode. Ono provodi nacionalne i međunarodne zakone i propise o zaštiti prirode te izrađuje i provodi planove upravljanja zaštićenim područjima. Institucija STYRIA aktivna je i na području podizanja svijesti dionika i javnosti kroz obrazovne i promotivne aktivnosti. S obzirom na prirodu njihova posla,

institucija STYRIA važan je partner na međunarodnim projektima za zaštitu prirode.

Kontakt: Stempfergasse 7, 8010 Graz, Austrija

Tel. +43 316 877 38 57

E-mail: abteilung13@stmk.gv.at

Web stranica: <http://www.verwaltung.steiermark.at/cms/ziel/74834965/DE/>

Zavod Republike Slovenije za zaštitu prirode

Od njegova osnutka 1999. godine, Zavod Republike Slovenije za zaštitu prirode brine o zaštiti prirode diljem Slovenije. Ono je stručno tijelo Republike Slovenije koje provodi nacionalne i međunarodne zakone, propise i konvencije vezane uz zaštitu prirode. S ciljem postizanja najboljeg mogućeg suživota između ljudi i prirode, Zavod je posvećen i edukaciji šire stručne i opće javnosti u ostvarivanju tog cilja.

Kontakt: Pobreška cesta 20, 2000 Maribor, Slovenija

Tel. +386 1 2443 500

E-mail: zrsvn.oe@zrsvn.si

Web stranica: <http://www.zrsvn.si>

Općina Velika Polana

Smještena u dolini okruženoj brežuljcima i tajanstvenom Murom, Općina Velika Polana nadaleko je poznata kao službeno europsko selo roda. Stoga ne iznenađuje da je općina okružena prekrasnom prirodom i bogatom kulturnom baštinom dom UNESCO-ova Rezervata Biosfere „Mura“ koji je proglašen 2018. godine. Općina je posvećena brizi i zaštiti mnogih ugroženih biljnih i životinjskih vrsta, te istovremeno istražuje i primjenjuje različite strategije za poticanje održivog razvoja cijele regije.

Kontakt: Velika Polana 111, 9225 Velika Polana, Slovenija

Tel. +386 2 577 67 50

E-mail: obcina@velika-polana.si

Web stranica: <http://www.velika-polana.si>

Nacionalni park Balaton-felvidék

Kada su 1997. godine zaštićena područja Kis-Balaton, Keszthely, slivovi rijeka Tapolca, Káli i Pécsely te poluotok Tihany postala dijelom Nacionalnog parka Balaton-felvidék, zaštita prirode u Mađarskoj ostvarila je veliki uspjeh. Glavni je cilj nacionalnog parka zaštita i očuvanje prirodnih vrijednosti i krajolika, ali i interpretacija prirode, njezinih živih i neživih dijelova, te omogućavanje širenja znanja i uživanja u prirodi za sadašnje i buduće generacije. Nacionalni park odgovoran je i za upravljanje Zaštićenim područjem krajolika Mura-menti kojim se štiti tok rijeke Mure kroz Mađarsku.

Kontakt: Kossuth u. 16, 8299 Csopak, Mađarska

Tel. +36 87 555 260

E-mail: bfnp@bfnp.hu

Web stranica: <http://www.bfnp.hu>

Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Koprivničko-križevačke županije

---

Javna ustanova Koprivničko-križevačke županije osnovana je 1997. godine. Njezino glavno djelovanje usmjereno je na upravljanje zaštićenim područjima Koprivničko-križevačke županije. Osim toga, stavljen je veliki naglasak na edukativne aktivnosti i monitoring u zaštićenim područjima. Primjerice, djelatnici javne institucije kontinuirano rade monitoring bijelih roda na području Koprivničko-križevačke županije te upoznaju lokalnu zajednicu s ovom životinjskom vrstom i njezinom značenju za prirodu.

Kontakt: Florijanski trg 4/II, 48 000 Koprivnica, Hrvatska

Tel. +385 48 621 790

E-mail: zastita.prirode.kk-zupanije@kc.t-com.hr

Web stranica: <http://www.zastita-prirode-kckzz.hr>

WWF Adria

Iako je WWF Adria službeno osnovana 2015. godine, WWF u regiji Dinarskog luka djeluje već 20 godina. Aktivnosti WWF Adria provodi u osam zemalja regije: Albaniji, Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj, Kosovu, Crnoj Gori, Sjevernoj Makedoniji, Sloveniji i Srbiji. Njegov je cilj značajno doprinijeti očuvanju biološke raznolikosti u regiji u bliskoj suradnji s brojnim organizacijama kako bi se taj cilj ostvario.

Kontakt: Zelinska 2, 10 000 Zagreb, Hrvatska

Tel. +385 1 550 96 23

E-mail: info@wwfadria.org

Web stranica: <http://www.wwfadria.org>

Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode i ekološkom mrežom Virovitičko - podravske županije

---

Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode i ekološkom mrežom Virovitičko-podravske županije osnovana je 2002. godine, a glavni joj je cilj očuvanje prirodnih vrijednosti županije. Osim glavne djelatnosti u području zaštite prirode, javna ustanova radi na edukaciji i interpretaciji prirode te surađuje s lokalnim zajednicama i dionicima. Isto tako, aktivno je uključena u mnoge nacionalne i međunarodne projekte za zaštitu prirode i održivi razvoj, donoseći neprocjenjivo znanje i iskustvo.

Kontakt: Noskovci 2/a, 33 523 Čađavica, Hrvatska

Tel. +385 33 722 033

E-mail: info@virovitica-nature.hr

Web stranica: <http://www.virovitica-nature.hr>

Javna ustanova Agencija za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Osječko-baranjske županije

---

Od svog osnivanja, Javna ustanova Agencija za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Osječko-baranjske županije usmjerena je na zaštitu, monitoring i promociju zaštićenih dijelova prirode u Osječko-baranjskoj županiji. Blisko surađuju s važnim dionicima u županiji, poput lovaca i sportsko-ribolovnih udruga, kako bi unaprijedili zaštitu prirode. Javna ustanova ulaže značajne napore u uključivanje šire javnosti u svoje aktivnosti kroz promociju održivog razvoja u službi zaštite prirode.

Kontakt: Županijska 4/III, 31 000 Osijek, Hrvatska

Tel. +385 31 200 425

E-mail: info@obz-zastita-prirode.hr

Web stranica: <http://www.obz-zastita-prirode.hr>

Pokrajinski zavod za zaštitu prirode AP Vojvodine

Iako je službeno osnovano 1966. godine, djelatnost Pokrajinskog zavoda za zaštitu prirode AP Vojvodine počela je već 1947. godine u sklopu Odjela za prirodoslovlje Muzeja Vojvodine. Od njegovog osnutka glavni su fokus Zavoda znanstvena istraživanja i zaštita prirode. Zavod je međunarodno prepoznat te surađuje s brojnim institucijama na mnogim međunarodnim istraživačkim projektima i onima koji se bave zaštitom prirode.

Kontakt: Radnička 20a, 21 101 Novi Sad, Srbija

Tel. +381 21 489 63 01

E-mail: novi.sad@pzzp.rs

Web stranica: <http://www.pzzp.rs>

Javno poduzeće „Vojvodinašume“

Vojvodinašume su javno poduzeće smješteno u Vojvodini u Srbiji. Njihove glavne aktivnosti uključuju upravljanje zaštićenim područjima, lov, šumarstvo, ribolov i uzgoj ribe. Javno poduzeće „Vojvodinašume“ aktivno je u nacionalnim i međunarodnim projektima koji variraju od znanstvenih istraživanja biljnog i životinjskog svijeta do praćenja promjena podzemnih voda i održivog razvoja regije.

Kontakt: Preradovićeve 2, 21 131 Petrovaradin, Srbija

Tel. +381 21 431 14 4

E-mail: marketing@vojvodinasume.rs

Web stranica: <http://www.vojvodinasume.rs>

